

Oslo, 27. November 2017

Høringsinnspill til Meld St 5 (2017-2018): "Norsk eksport av krigsmateriell i 2016"

Fem forslag for økt åpenhet: Regjeringen fremholder i meldingen at den ønsker "størst mulig åpenhet om eksporten".¹ For å bidra konstruktivt til dette målet foreslår vi følgende:

Eksportkontrollmeldingene bør redegjøre for tillatelser gitt for lisensiert produksjon/ joint venture/ industrisamarbeid/ formidling av krigsmateriell mellom to tredjeland i eksportåret det redegjøres for. Slike lisenser hadde en verdi på 190 millioner kroner i 2016. Årets melding burde beskrevet hver enkelt av disse avtalene om lisensiert produksjon, formidling mellom tredjeland og industrisamarbeid. Her bør det fremgå hvilke strategisk vare, tjeneste og teknologioverføring dette angår. Dette angår tillatelser UD gir i henhold til retningslinjenes §7.2, §7.3, §7.4 og §9. Dette er altså lisenser for strategisk handel, av betydelig sikkerhetspolitisk relevans, hvilke Stortinget i dag ikke gir tilstrekkelig informasjon om til å kunne diskutere inngående.

For det andre foreslår vi at de 34 avslag på søknad om lisens som listes i meldingens kapittel 9.1 fremstilles slik at kriteriene UD legger til grunn for sine avslag kan jamføres med den enkelte mottaker kriteriene angår. Dette kan gjøres i tabells form, med ekstra kolonner for å vise om relevant bekymringsmelding er mottatt fra EU, Wassenaar eller tilsvarende eksportkontrollregime, og med oppstilling av de øvrige EU-land som har gitt tilsvarende mottaker avslag, med listing av de kriterier som ligger til grunn for avslag. Dette vil gi Stortinget bedre forutsetninger til å diskutere faktisk avslagspraksis, og dermed også å gi praktisk tilbakemelding om hvordan en mener regelverket bør praktiseres.

Videre bør fremtidige eksportkontrollmeldinger til Stortinget liste de tilfeller hvor retningslinjenes § 1.3 (Adgang til fravikelse) er benyttet i gjeldende eksportår. Tilsvarende bør det redegjøres for de tilfeller hvor regjeringen har konsultert utvidet utenrikskomite om eksportkontrollsaker. Norges fredslag mener også at eksportkontrollmeldingene bør liste de selskap som er forhåndsgodkjent for eksport under forskriftens kapittel 3. Dette innebærer oppstilling av de som har fått innvilget generell lisens (under §10) og global lisens (under §11). Tilsvarende listing av norske selskap som er godkjent som mottakere under samme regelverk, altså kapittel 4, bør også fremkomme i rapporteringen til Stortinget.

Autonome våpen: Vi vil påminne komiteén om deres merknad om autonome våpen avgitt under behandlingen av "Sikkerhetspolitiske veivalg" 6. juni 2017. Her står det at "Komiteen mener Norge må utvikle sin egen kompetanse og ta nødvendige internasjonale initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og halvautonome våpensystemer og annen ny teknologi som kan utfordre grunnleggende prinsipper i krigens folkerett."² Et slikt internasjonalt initiativ er nå i gang. Denne måneden har 87 stater for første gang møttes innen en formell CCW ramme for å diskutere mulig regulering av denne type våpen. Fredag vedtok 91 stater i CCW en plan for fremdrift i denne prosessen for 2018. Fredslaget

¹ Se blant annet side 7 i meldingen.

² Innstilling S. 439 (2016-17) tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-439/>

Oslo, 27. November 2017

mener Norge bør innta en pådriverrolle i dette arbeidet, og stille seg sammen med de 22 statene som allerede nå går inn for et preventivt forbud mot utvikling og bruk av denne typen våpen. Samtidig registrerer vi at landets våpenindustri i dag fokuserer på utvikling av autonomi i krigsmateriell, og at Stortinget har gitt insentiver for slik utvikling.³ Komiteen bør derfor benytte anledningen til å gi klar beskjed om at Norge bør innta en internasjonal lederrolle dette arbeidet, og videre sikre at industrien ikke tar del i utvikling av autonome våpen i fremtiden.

Kontroversielle mottakere av norsk krigsmateriell i 2016

Av plasshensyn må vi nøye oss med en opplisting av de mottakere av norsk krigsmateriell i 2016 som Fredslaget opplever kontroversielle, med dertil listing av kriterier og eksempler på internasjonale standarder som støtter opp dette.

Mottaker av norsk strategisk eksport i 2016	Kriterium i UDs retningslinjer som ved streng fortolkning bør medføre avslag på lisenssøknad	Demokrati og menneskerettigheter: sivile og politiske rettigheter i mottakerland	Fare for korrupsjon i mottakers forsvarssektor	Er mottaker blant de 25 mest militarisererte land i 2016?
		Freedom of the world index ⁴ og Global democracy rating ⁵	Government Defence anti-corruption index ⁶	Global militarization index ⁷ ,
Algerie	K2, K3, K4, K5	Ufritt (35) - Autoritært regime	Kritisk!!	Ja: Nr 14
Egypt	K2, K3, K4, K5, K7	Ufritt (26) - Autoritært regime	Kritisk!!	Nei: Nr 27
Saudi Arabia	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Ufritt (10) - Autoritært regime	Svært sannsynlig!	Ja: Nr 17
FAE	K2, K4, K6, K7	Ufritt (20) - Autoritært regime	Svært sannsynlig!	Ja: Nr 21
Jordan	K2, K4, K7	Delvis fritt (37) - Autoritært regime	Svært sannsynlig!	Ja: Nr 4
Qatar	K2, K4, K6, K7	Ufritt (26) - Autoritært regime	Kritisk!!	Ingen data
Kuwait	K2, K4	Delvis fritt (26) - Autoritært regime	Kritisk!!	Ja: Nr 11
Oman	K2, K4	Ufritt (25) - Autoritært regime	Kritisk!!	Ja: Nr 13
India	K2, K4, K5, K7, K8	Fritt (77) - Flawed democracy	Sannsynlig	Nei: Nr 84
Indonesia	K2, K4, K7, K8	Delvis fritt (65) - Flawed democracy	Sannsynlig	Nei: Nr 90
Malaysia	K4, K5, K7	Delvis fritt (44) - Flawed democracy	Sannsynlig	Nei: Nr 51
Singapore	K2, K4	Delvis fritt (51) - Flawed democracy	Liten fare	Ja: Nr 2
Thailand	K2, K3, K4, K8	Ufritt (32) - Hybrid regime	Svært sannsynlig!	Nei: Nr 35
Vietnam	K4, K8	Ufritt (20) - Autoritært regime	Ingen data	Ja: Nr 19
Mexico	K7, K8	Delvis fritt (65) - Flawed democracy	Moderat fare	Nei: Nr 119
Namibia	K8	Fritt (77) - Flawed democracy	Sannsynlig	Nei: Nr 46
Sør Afrika	K8	Fritt (78) - Flawed democracy	Sannsynlig	Nei: Nr 111
Tyrkia	K2, K4, K6, K7	Delvis fritt (38) - Hybrid regime	Sannsynlig	Ja: Nr 20

³ Eksempelvis i Nasjonal forsvarsindustriell strategi fra 2016, se Innstilling S. 185 (2015-16), side 4

⁴ Utviklet av Freedom House, tilgjengelig på: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2017> Denne indeksen fordeler verdens stater i ufrie, delvis frie og frie. Poeng i parentes, hvor 100 er mest fritt, og 0 er mest ufritt.

⁵ Utviklet av The Economist, tilgjengelig på: <https://infographics.economist.com/2017/DemocracyIndex/> Skiller mellom autoritært, hybrid regime, "flawed" demokrati og fullt demokrati.

⁶ Utviklet av Transparency International, tilgjengelig på: <https://government.defenceindex.org/#close> Her kategoriseres statene i seks grupper etter sannsynlighet for korrupsjon, hvorav de tre verste er "kritisk", "svært sannsynlig" og "høy sannsynlighet". Stater i disse kategoriene merkes rødt. "moderat risiko" merkes gult, mens liten og svært liten sannsynlighet for korrupsjon merkes i grønt. Data for 2016 er ikke tilgjengelige ennå, så dette er data for 2015

⁷ Utviklet av Bonn International Center for Conversion, tilgjengelig på: https://www.bicc.de/uploads/tx_bicctools/GMI_2016_e_2016_01_12.pdf Rangering på side 14.